

08-02-2024

Biodiversiteit op het boerenland

Agrarisch natuurbeheer

Fien Oost

Brabants Landschap / Stichting ZeeBra

Even voorstellen...

Coördinatiepunt Landschapsovereenkomst

Inhoud

- Agrarisch natuurbeheer
- Weidevogels
- Akkervogels & de patrijs
- Vragen

Agrarisch natuurbeheer

Talen toevoegen

Artikel [Overleg](#)

[Lezen](#)

[Bewerken](#)

[Brontekst bewerken](#)

[Geschiedenis weergeven](#)

[Hulpmiddelen](#)

Uit Wikipedia, de vrije encyclopedie

Onder **agrarisch natuurbeheer** verstaat men de maatregelen die landbouwers nemen om tot behoud of verbetering van de kwaliteit van [natuur](#) en [landschap](#) te komen.

- Flinke pot met Europees geld (waarvan 37 + 8 miljoen voor Brabant), dus EU-conforme uitvoering
- Uitgangspunt: effectief en efficiënt agrarisch natuurbeheer voor meer natuurwinst.
- Collectieve, gebiedsgerichte aanpak: leefgebiedenbenadering
- Verantwoordelijkheid

Welke verantwoordelijkheid?

Doelsoorten

De volgende soorten zijn soorten die voorkomen in het natuurtype open akkerland, welke natuurbeheer worden ondersteund en waarvoor Nederland een internationale verantwoordelijkheid heeft.

- Grauwe kiekendief
- Blauwe kiekendief
- Ruigpootbuizerd
- Velduil
- Kievit
- Gele kwikstaart
- Veldleeuwerik
- Graspieper
- Geelgors
- Ringmus
- Kneu
- Grauwe gors
- Patrijs
- Kwartelkoning
- Hamster; *alleen in Limburg*

Kennisbank Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb)

In deze kennisbank vindt u alle informatie met betrekking tot het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Het vormt een centraal informatiepunt waarop alle hoofdprocessen binnen het ANLb beschreven staan.

Stap voor stap is in de kennisbank te zien welke **activiteiten** erin welke **periode** plaats vinden per **ketenpartner**. De taken van Bij12, de provincies, collectieven, waterschappen, RVO, NVWA en Helpdesk BoerenNatuur.nl zijn beschreven. Hierbij zijn rollen en verantwoordelijkheden toegelicht. Daarnaast wordt er doorverwezen naar relevante informatie en wetgeving.

Het ANLb gaat uit van een leefgebiedenbenadering: het creëren en in stand houden van een **leefgebied** voor een soort of groep van soorten die vergelijkbaar beheer vraagt. Het ANLb kent vier agrarische leefgebieden: [open grasland](#) %, [open akkerland](#) %, [natte dooradering](#) % en [droge dooradering](#) %. Daarnaast is er de [categorie water](#) % voor agrarisch waterbeheer.

Voor het ANLb zijn er 68 **doelsoorten** benoemd, dit zijn diersoorten waarvoor Nederland een internationale verplichting heeft om hun 'staat van instandhouding' te verbeteren of te behouden.

De **beheeractiviteiten** die worden uitgevoerd in een agrarisch leefgebied hebben een **beheerfunctie**, bijvoorbeeld het creëren van foerageergebieden, of het optimaliseren van voortplantingsmogelijkheden. Voor de categorie water gelden andere beheerfuncties, zoals waterberging of bufferzones.

Collectieven kunnen gebruik maken van [beheerpakketten](#) %. De beheerpakketten zijn tot stand gekomen op basis van eigen inzichten van collectieven en getoetst op ecologische effectiviteit.

Voor het ANLb zijn er 68 **doelsoorten** benoemd, dit zijn diersoorten waarvoor Nederland een internationale verplichting heeft om hun 'staat van instandhouding' te verbeteren of te behouden.

Leefgebiedenbenadering?

Creëren, verbeteren en instandhouden van leefgebieden voor een soort of groep van soorten

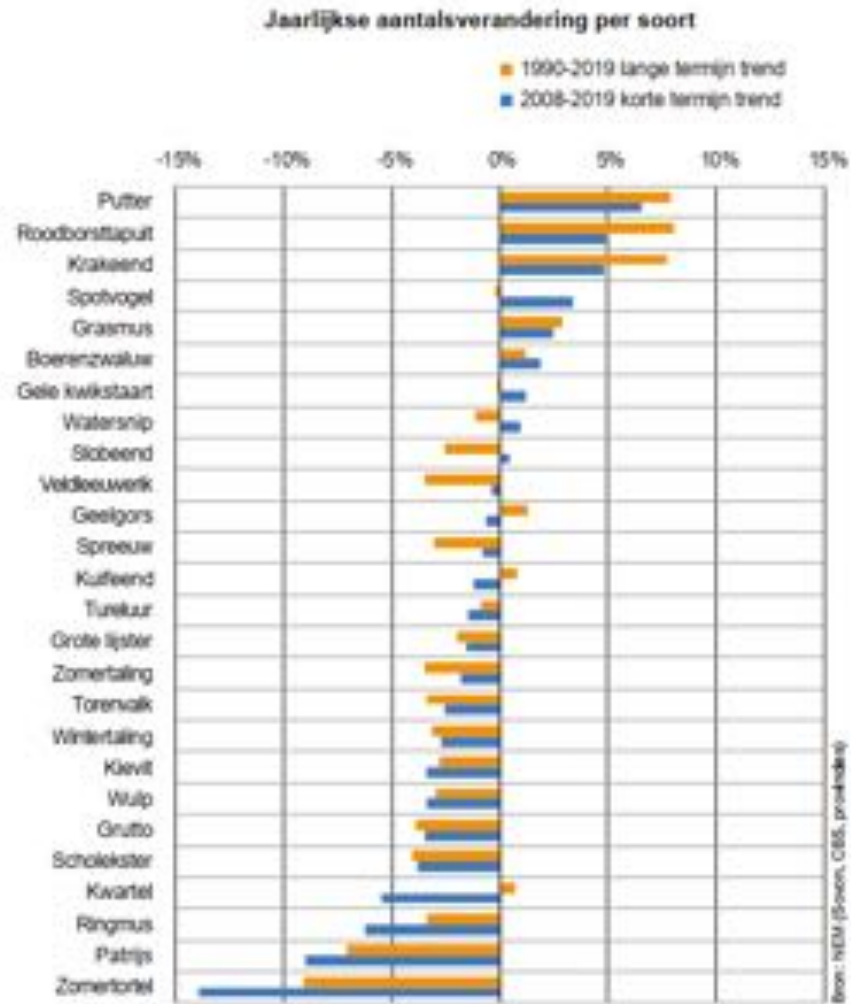
In feite: de oude “beheerdersrol” van vroeger goed uitvoeren

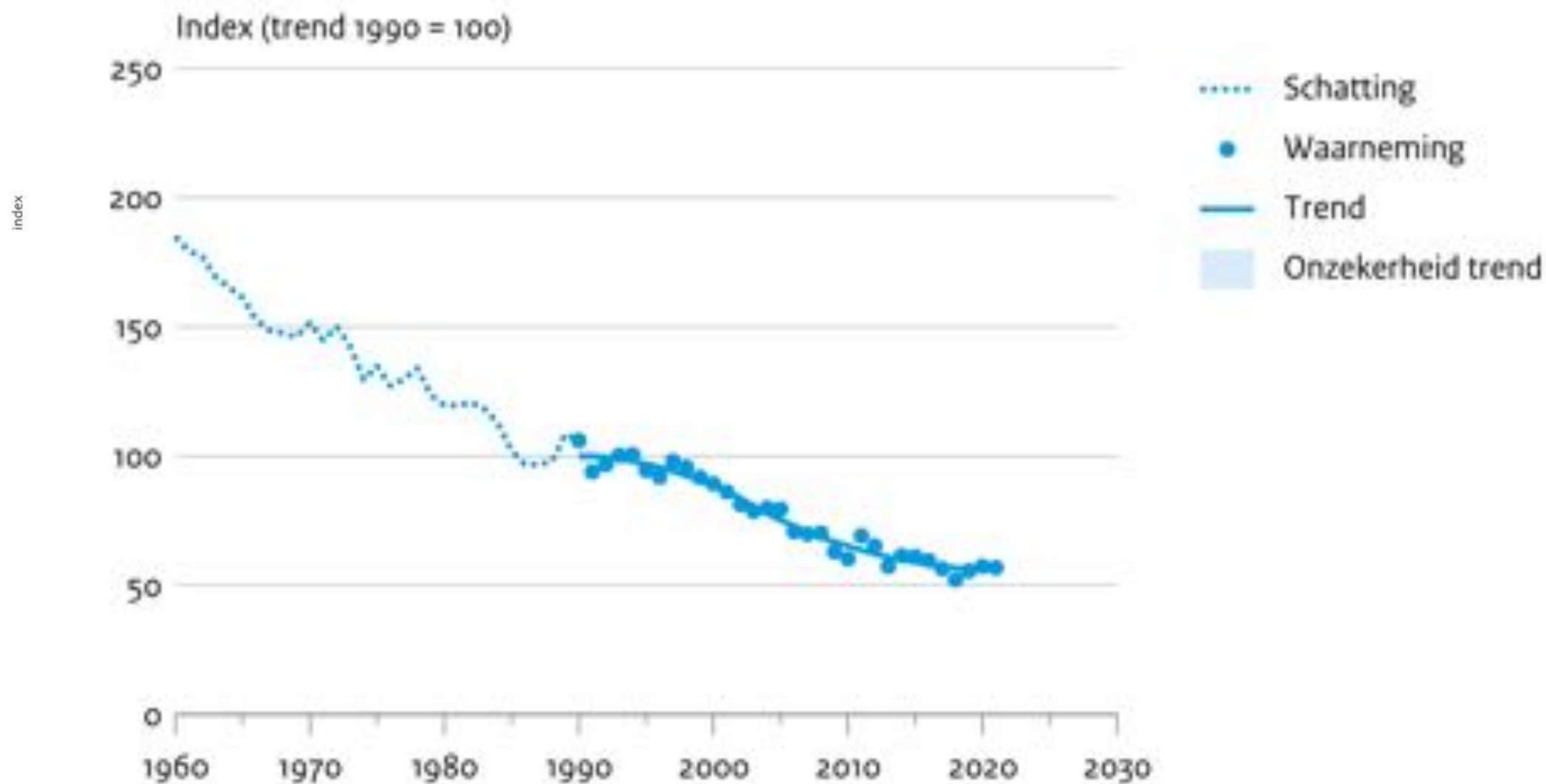
Waarom eigenlijk?

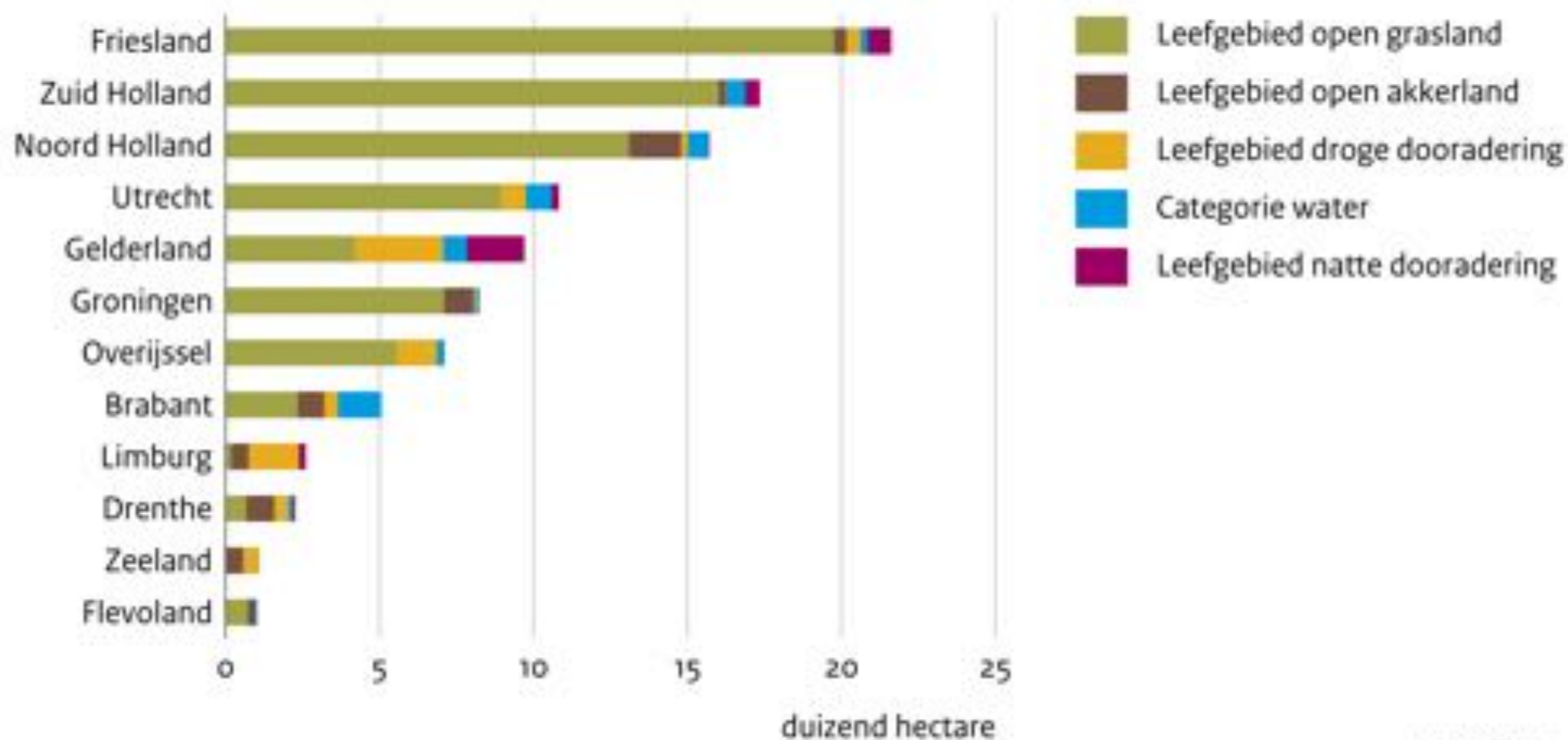
Rode cijfers...

Boerenlandvogels in Nederland

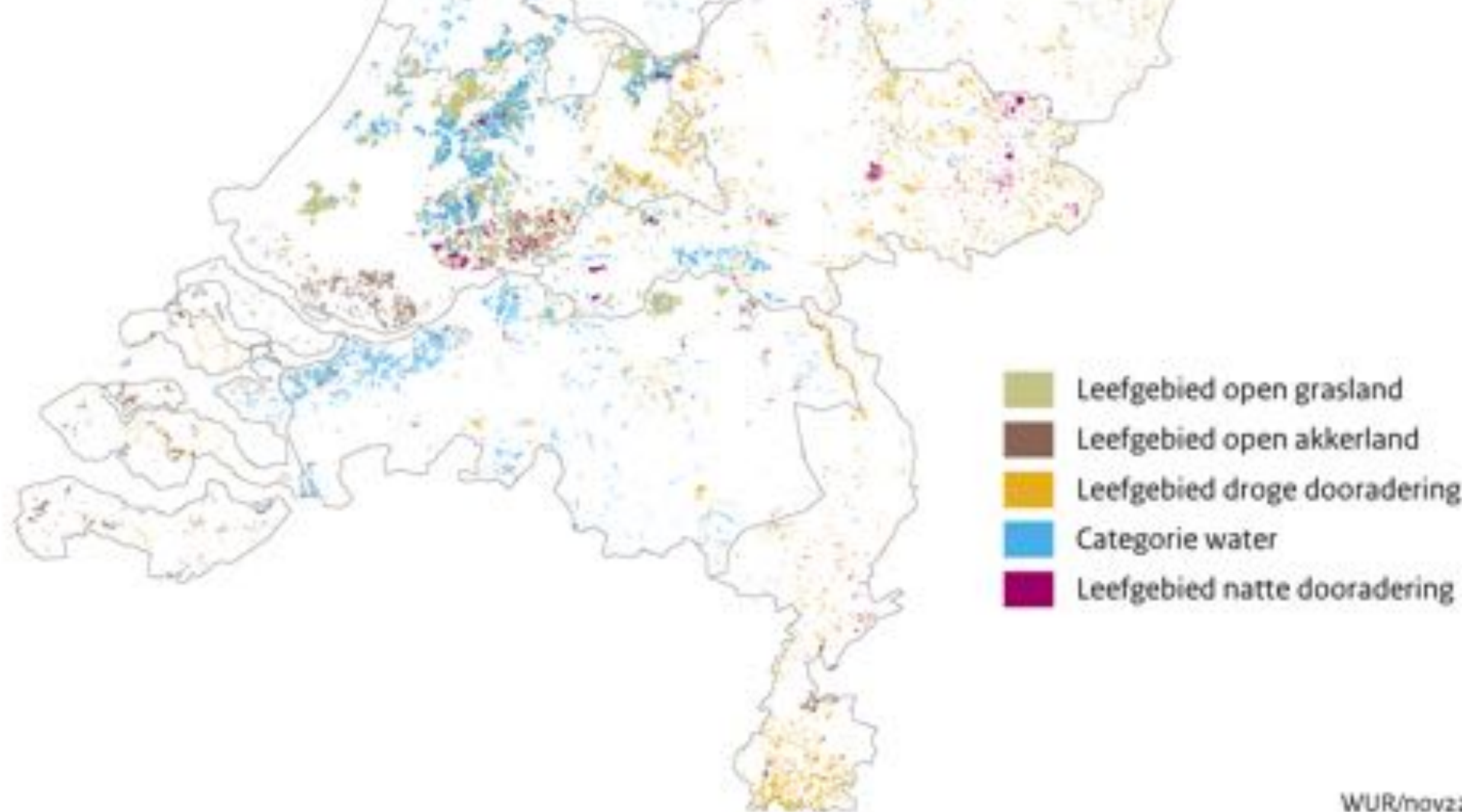

Leefgebieden Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb), 2021

Bron: RVO

WUR/dec22
www.dlo.nl/nl31711

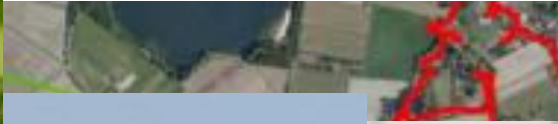

Agrarisch gebied

- Beslaat 54% van het oppervlak van Nederland, ca 2,2 miljoen hectare
- Agrarisch gebied is de schakel tussen natuurgebieden
- Soorten zijn afhankelijk van het landschap wat wij gecreëerd hebben

Agrarisch gebied en erven zijn de “verbindingszone” voor veel soorten

Doelsoorten

Open graslandlandschap
[Lees meer>](#)

Open akkers op klei
[Lees meer>](#)

Open akkers op zand
[Lees meer>](#)

Natte dooradering
[Lees meer>](#)

Droge dooradering
[Lees meer>](#)

Agrarisch waterbeheer
[Lees meer>](#)

A12 Open akkerland

Hieronder:

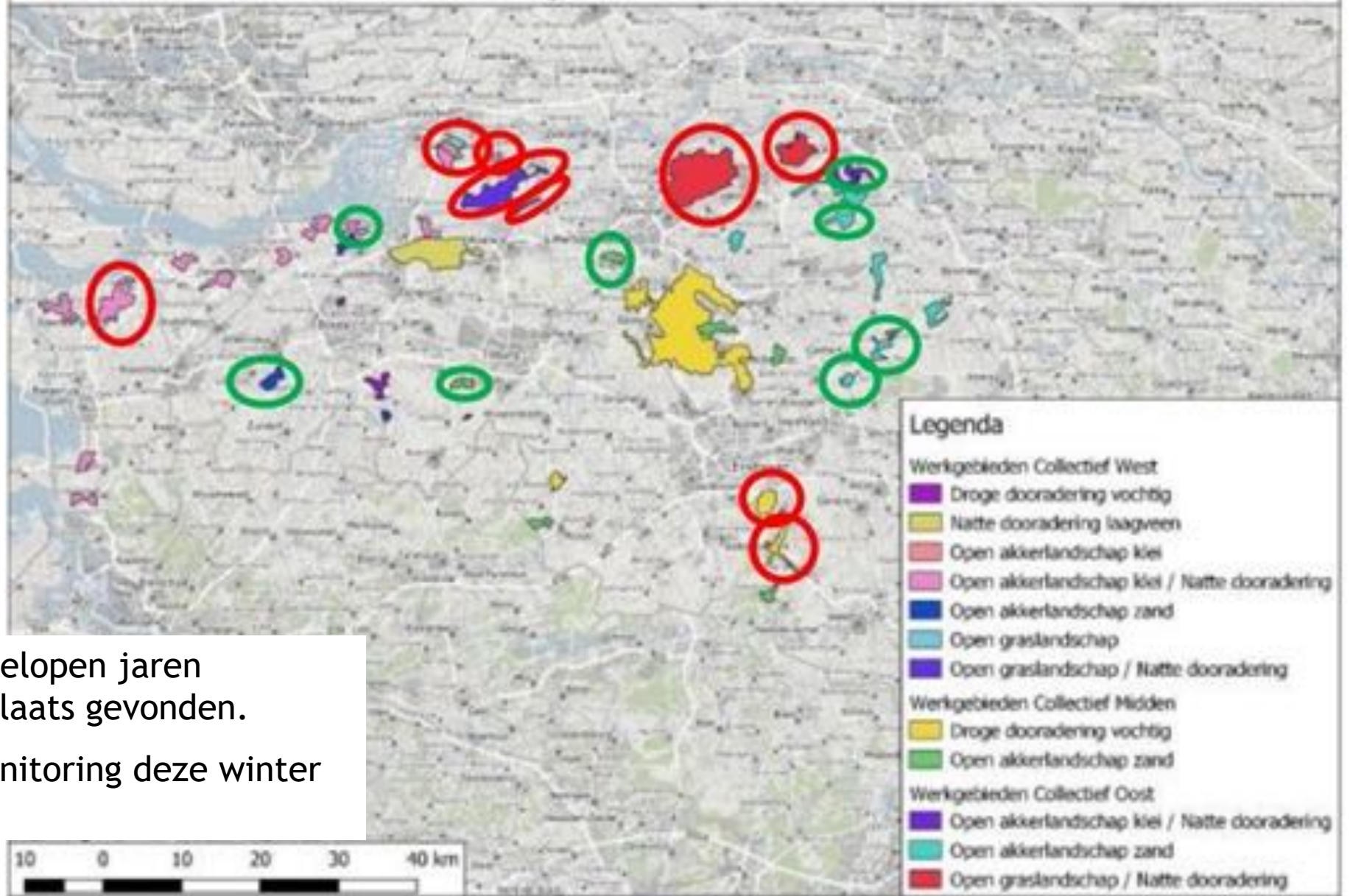
[Algemene beschrijving](#)

[Doelsoorten](#)

Algemene beschrijving

Het agrarisch natuurtype open akker bestaat uit landschappen met overwegend bouwland waarin wordt voldaan aan de eisen die akkersoorten stellen. Bouwland bestaat uit akkers met gewassen zoals bijvoorbeeld granen, aardappels of suikerbieten. De akkers zijn doorsneden met bermen, sloten en in sommige gebieden opgaande begroeiing. In de kerngebieden is een zodanige hoeveelheid braakliggend of extensief gebruikt bouwland aanwezig in de vorm van percelen, stroken en randen en in een zodanige landschappelijke configuratie (verhouding (brede)akkerranden; percelen; wintervoedselveldjes), dat zelfstandig, in het kerngebied of in samenhang met de omgeving, vitale populaties van een groot aantal akkersoorten in stand gehouden kunnen worden.

ANLb werkgebieden in Noord-Brabant

7% v.h. oppervlak kerngebied moet bestaan uit beheer

Gebieden waar afgelopen jaren monitoring heeft plaats gevonden.

Gebieden waar monitoring deze winter is gestart.

ANLb = voorbeeldfunctie

Akkerbouwers experimenteren met keverba

3 oktober 2020 Teelt reactie

Om de dialoog te openen, voldoende middelen, kennis, tijd en motivatie te krijgen en te creëren, moeten we in beeld krijgen wat goed werkt en laten zien dat het anders kan!

Akkervogel wil meer dan alleen akkerranden

ACHTERGROND GRONINGEN TIENKE WOUDE 25 MAI 2022 OM DE 50:48

Akkervogels reageren op landbouw- en natuurbeheer en Akkervogels 2022

Ernst Verwer en Ad Backx, West-Brabant, staan in een veld

Home • Natuur • Akker- en weil

Meer patrijzen dankzij boeren: 'Hoeveel effect'

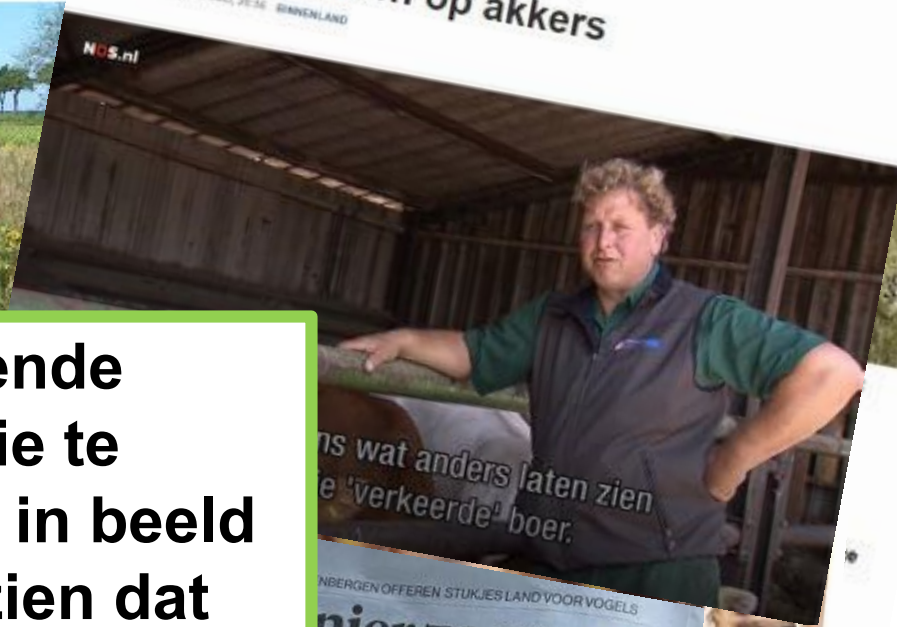
DINTELOORD - Grote kans dat je het weleens gezien hebt: een gele kwikstaart langs de rand van een akker. Dit is een teken van natuurbeheer, een klein stukje ongerepte grond waar de gele kwikstaart kans krijgt om te leven. En dat blijkt.

biodiversiteitsherstel op akkers. De resultaten zijn bemoedigend, al blijft de ontwikkeling van de ambassadeur van het project, enigszins achter.

Meer insecten dankzij keverbanken op akkers

10 JULI 2021 BINNENLAND

Wat anders laten zien de 'verkeerde' boer.

Boeren zorgen voor vogels

Later maaien... Voorzichtige conclusies... Boeren doen de pl...

Beheermonitoring

Beheermonitoring

Meten is weten!

Een van de belangrijke doelstellingen van het nieuwe subsidiestelsel is een verbetering van de natuurresultaten van het agrarisch natuurbeheer. Een streekgerichte en collectieve aanpak in de meest kansrijke gebieden vormt daarvoor de basis.

Om te weten of het uitgevoerde beheer op collectief niveau echt natuurresultaten oplevert zal dit onderzoek moeten worden: dit noemen we ook wel BEHEERMONITORING.

De drie collectieven in Brabant zijn hiervoor verantwoordelijk. Ze zullen bij de beheermonitoring zoveel mogelijk proberen samen te werken met vrijwilligers die vanuit weidevogelgroepen/natuurverenigingen in een gebied actief zijn. In de weidevogelgebieden in Brabant waar nu al veel agrarisch natuurbeheer is, is er alle een jarenlange

Beheermonitoring

Beheermonitoring via Coördinatiepunt LB / ZeeBra (vanaf 2012 tot nu)

Monitoringsplan

Agrarisch natuurbeheer
Brabant & Zeeland

Opgesteld namens:

Opgesteld door:
Stichting ZeeBra
Jochem Sloothaak & Alex Wieland

Versie: 23 december 2016

Plan van aanpak en begroting beheermonitoring Brabantse collectieven voor de periode 1 januari 2023 t/m 31 december 2028

Stichting Zeebra
Jochem Sloothaak en Carlo Braat
13 december 2022

Belang Monitoring

- Monitoring is essentieel om te weten of de huidige collectieve aanpak met de leefgebieden bijdraagt aan een grotere doelgerichtheid, uitvoerbaarheid en ecologische effectiviteit.
- In het ANLb wordt onderscheid gemaakt tussen:
 - Beleidsmonitoring: de provincie voert uit en is gericht op het verzamelen van gegevens om de realisatie van de landelijke beleidsdoelen te evalueren ten behoeve van de nationale rapportageplicht in het kader van de Vogel- en Habitatrichtlijn.
 - Beheermonitoring: BoerenNatuur voert uit en richt zich op het verzamelen van gegevens die nodig zijn om het beheer (beter) uit te voeren.

boerennatuur

Brabant West

Drimmelen

Genderen

Oude Doorn

Rucphen

Steenbergen-Noord

Langen Bruggert en

Heesbeense uiterwaarden

boerennatuur

Brabant Midden

Vughtse Gement

Groote Heide

Buulder Aa

Rielsche Heide

boerennatuur

Brabant Oost

Keent

De Bleeken

De Mortel en Elsendorp

Lith Maasdonk en Ravenstein

Nog opstarten
Wordt al geteld
BTS tellingen

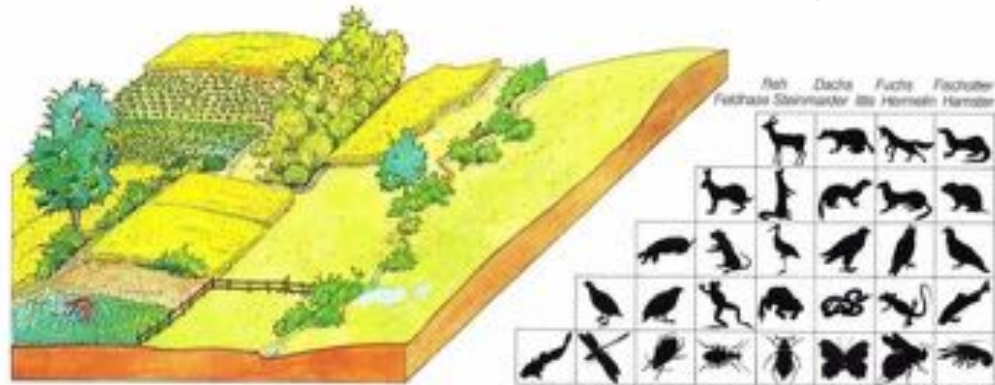

Geselecteerde gebieden

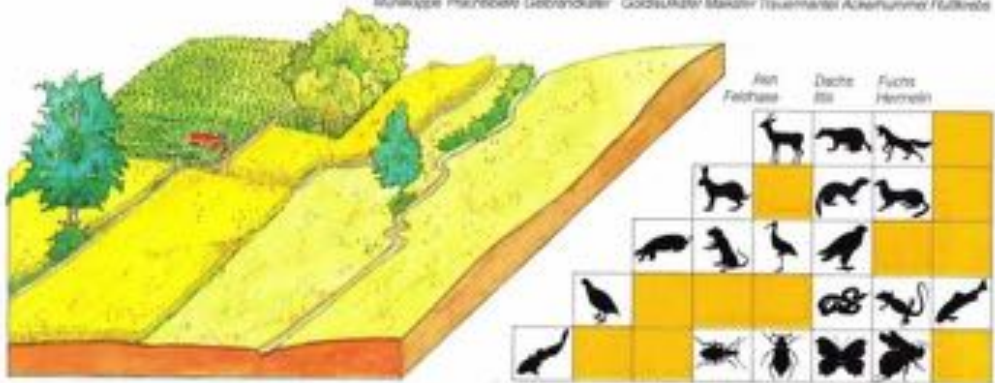

Open akker & akkervogels

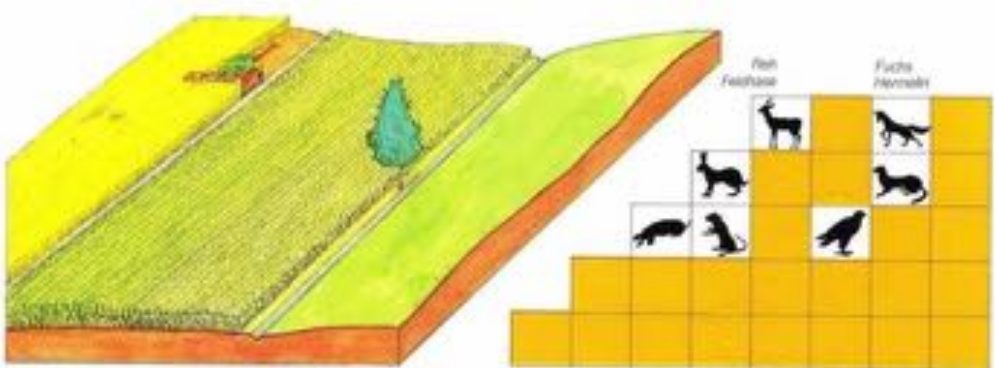
Schematische weergave: Je krijgt de soorten die bij 't landschap horen

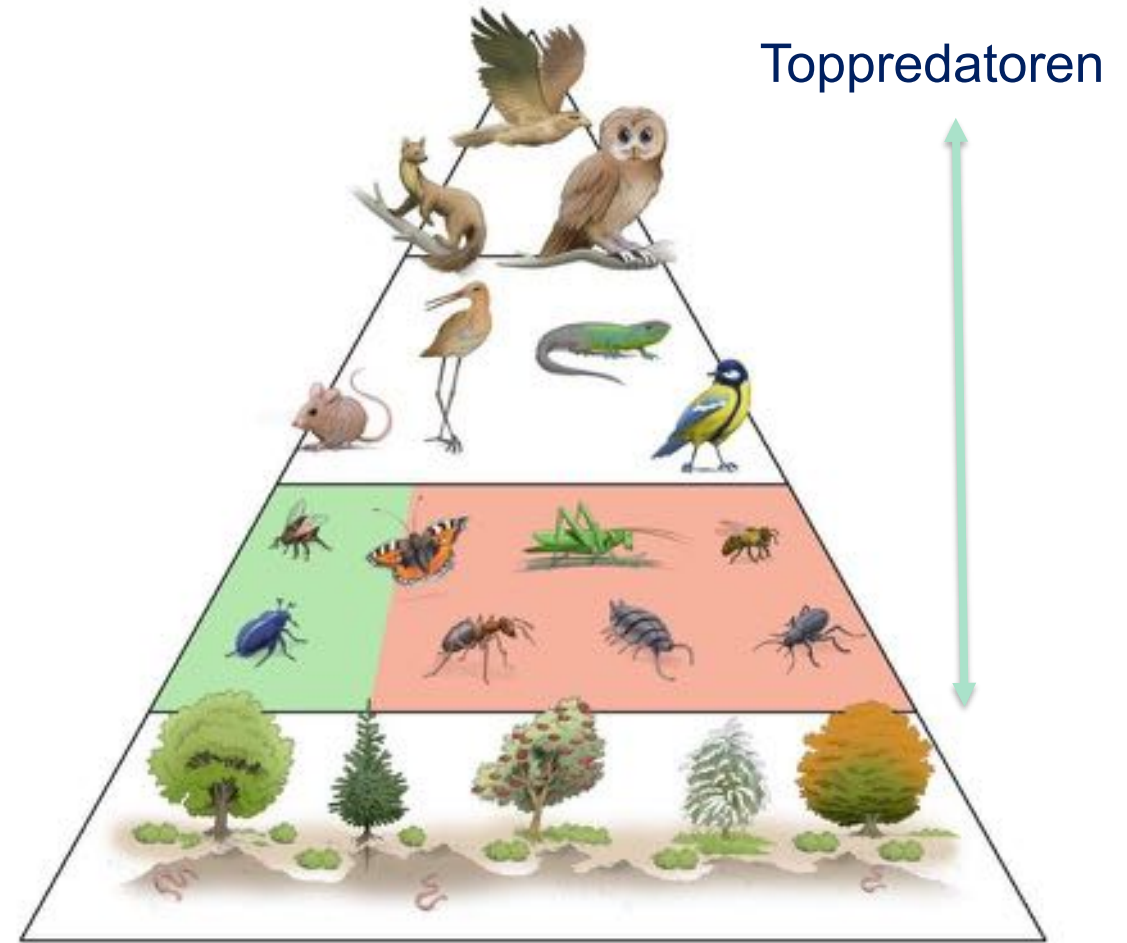
Mäusevrf, Feldmaus, Weißstorch, Mühlentussard, Traichtervogel, Ringelblau, Rebhuhn, Wachter, Teichhusch, Erdkröte, Ringelnatter, Zauneidechse, Bachstelze, Mähkoppe, Pfeifhahn, Gelbrandkater, Goldkaufler, Molche, Traummantel, Ackerurnmel, Fulkreie

Mäusevrf, Feldmaus, Weißstorch, Mühlentussard, Traichtervogel, Ringelblau, Zauneidechse, Bachstelze, Rebhuhn, Mähkoppe, Goldkaufler, Molche, Traummantel, Ackerurnmel

Mäusevrf, Feldmaus, Mühlentussard

18 Kruidenrijke akker
40 Vogelgraan
50 Vogelvriendelijke eiwiteelt
14 Stoppeland
15 Wintervoedselakker
45 Kievitenstrook
19 Veldleeuwenrikenrand
19 Patrijzenrand
19 Bijenrand
16 Meerjarige vogelakker
43 Bloemenblok
44 Keverbank

Keverbank

Graanranden

Bloemrijke
akkerranden

Bijenrand

Akkerrand

Kruidenrijk
grasland

Winterstoppel

Bloemenblokken

Keverbanken, bloemenblokken

Keverbanken, bloemenblokken

02-05-2017

04-05-2017

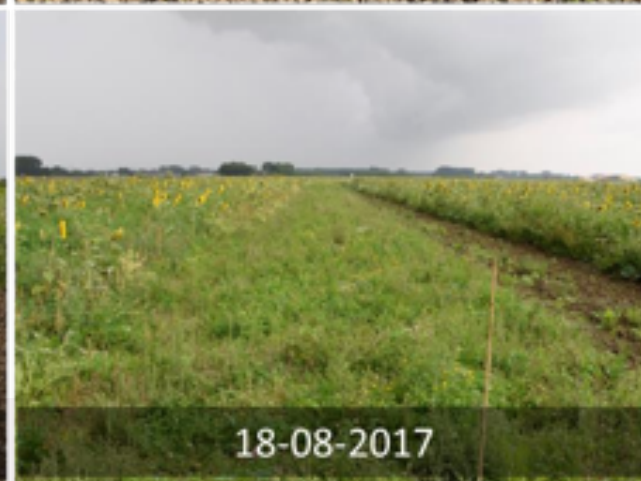
06-06-2017

05-07-2017

16-07-2017

18-08-2017

Bloemenblok met patrijzenrand

Akkerrand op zand, patrijzenrand op klei

Akkerrand

Bloemenblok en wintervoedselakker

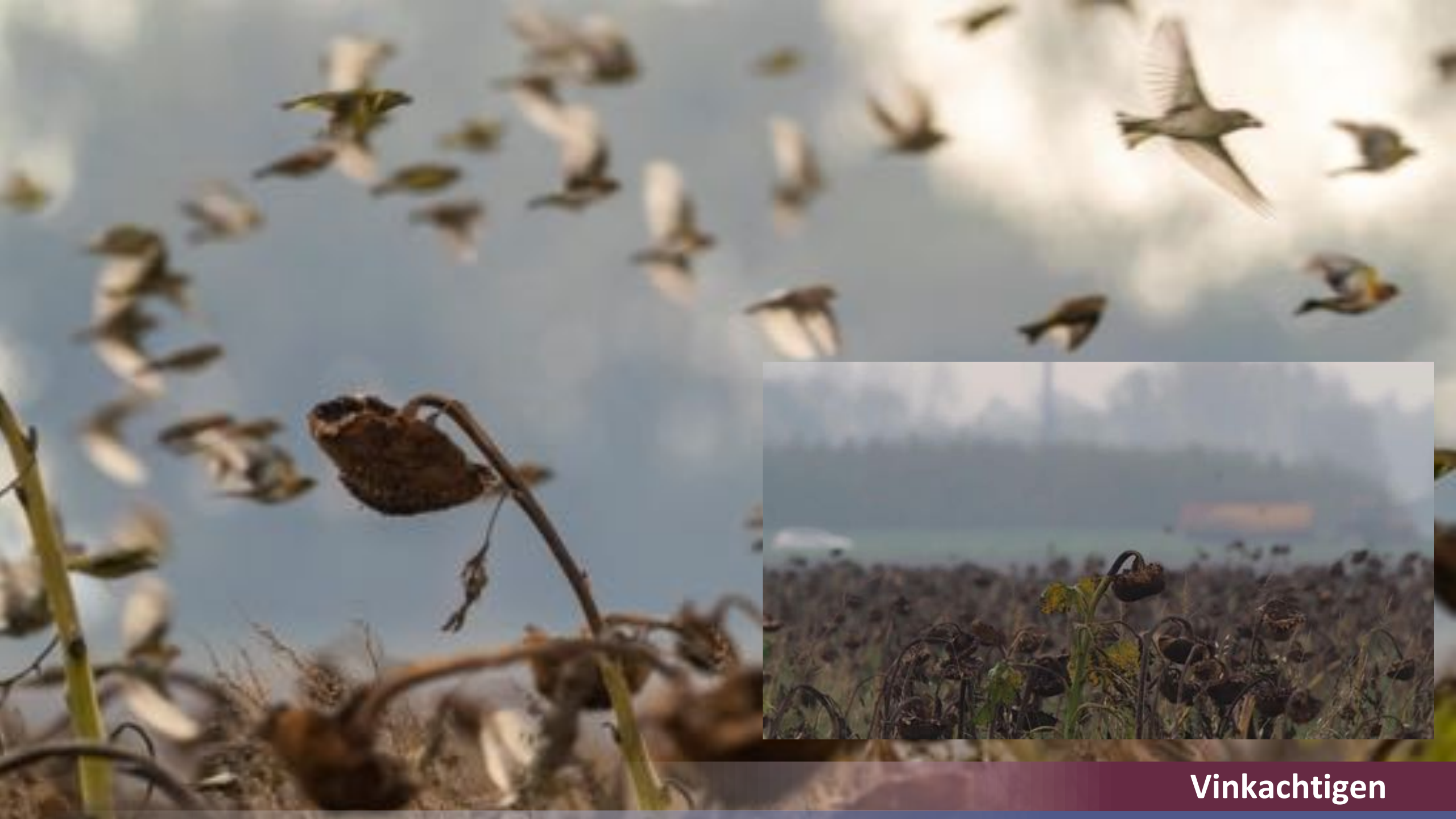

Veel verschillende zaden

Veel verschillende zaden

Vinkachtigen

Home > Tellen > Alle activiteiten > Meetnet Agrarische Soorten (MAS)

Meetnet Agrarische Soorten (MAS)

Kennis ★★★★★

Tijd ★★★★★

Telling invoeren >

Kies je telpunten >

MAS (Avimap)

Voor je MAS-tellingen >>

Wintervogels

3 à 4 rondes

Aantallen tellen

Broedvogels

4 rondes

Starten binnen 1 uur na zonsopkomst

Zoogdieren worden ook meegenomen

Broedvogels

4 rondes

10 min tellen vanaf vast punt

Invoer gaat digitaal

Werkt het?

Effectiviteit van het ANLb

Soorten

1 Aalscholver	36 Nijlgans
2 Appelvink	37 Ooievaar
3 Blauwe Kiekendief	38 Pimpelmees
4 Blauwe Reiger	39 Putter
5 Brandgans	40 Rietgors
6 Buizerd	41 Roodborst
7 Ekster	42 Slobeend
8 Fazant	43 Smient
9 Fuut	44 Sperwer
10 Gaai	45 Spreeuw
11 Geelgors	46 Stormmeeuw
12 Graspieper	47 Torenvalk
13 Grauwe Gans	48 Veldleeuwerik
14 Groene Specht	49 Vink
15 Groenling	50 Watersnip
16 Grote Bonte Specht	51 Wilde Eend
17 Grote Canadese Gans	52 Winterkoning
18 Grote Lijster	53 Witte Kwikstaart
19 Grote Zilverreiger	54 Wulp
20 Heggenmus	55 Zilvermeeuw
21 Holenduif	56 Zwarte Kraai
22 Houtduif	
23 Huismus	
24 Kauw	
25 Kievit	
26 Knobbelzwaan	
27 Kokmeeuw	
28 Kolgans	
29 Koolmees	
30 Koperwiek	
31 Kraanvogel	
32 Kramsvogel	
33 Kuifeend	
34 Meerkoet	
35 Merel	

Wintertelling

Keep

Rietgors

3- territoriaal gedrag

Gele kwikstaart

Kievit

Grasmus

Roodborsttapuit

Veldleeuwerik

Putter

Torenvalk

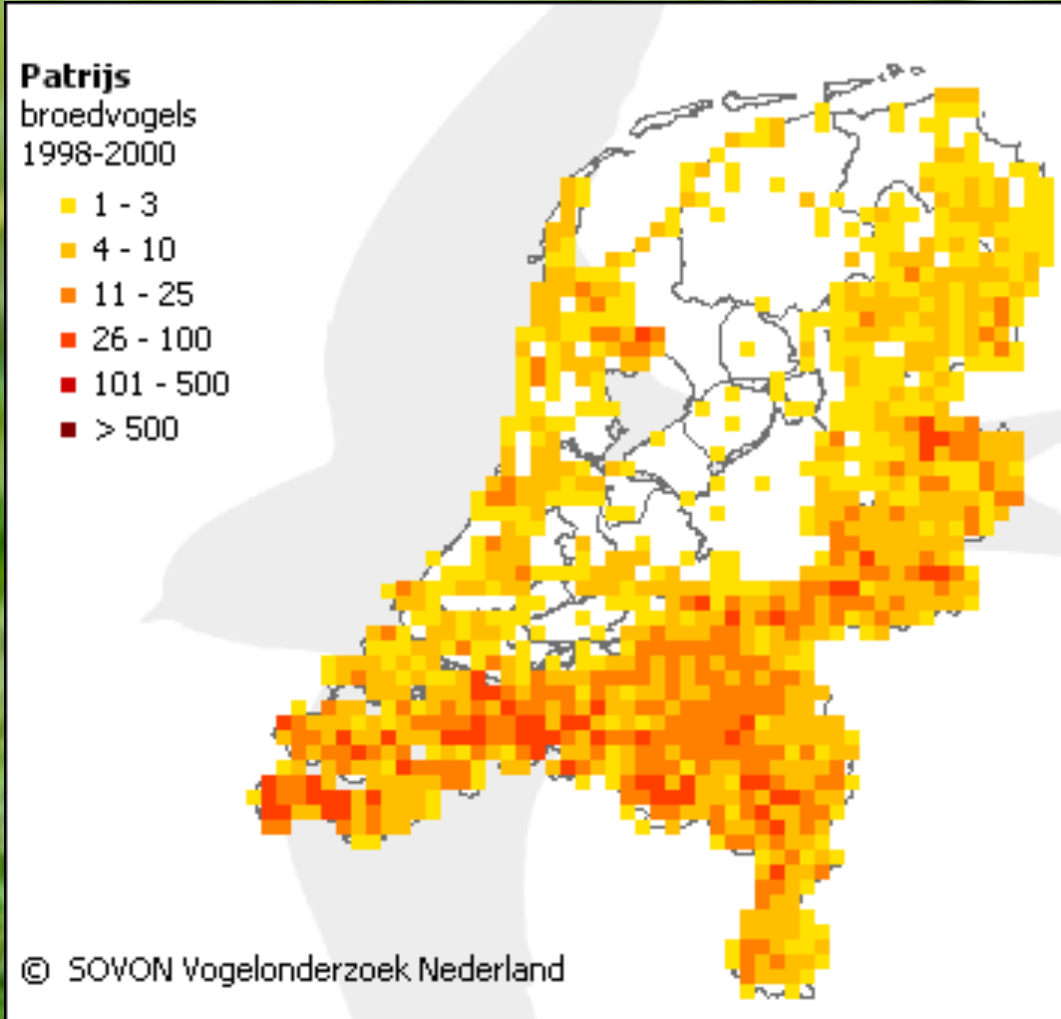

Torenvalk

Patrijzentelling

A photograph of a field of tall, dry, brown grasses. In the foreground, there is a small, green, leafy plant growing from the ground. The background is a dense field of similar tall grasses, slightly out of focus. The overall scene is a natural, outdoor setting.

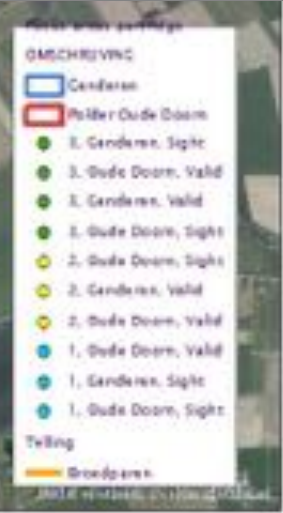
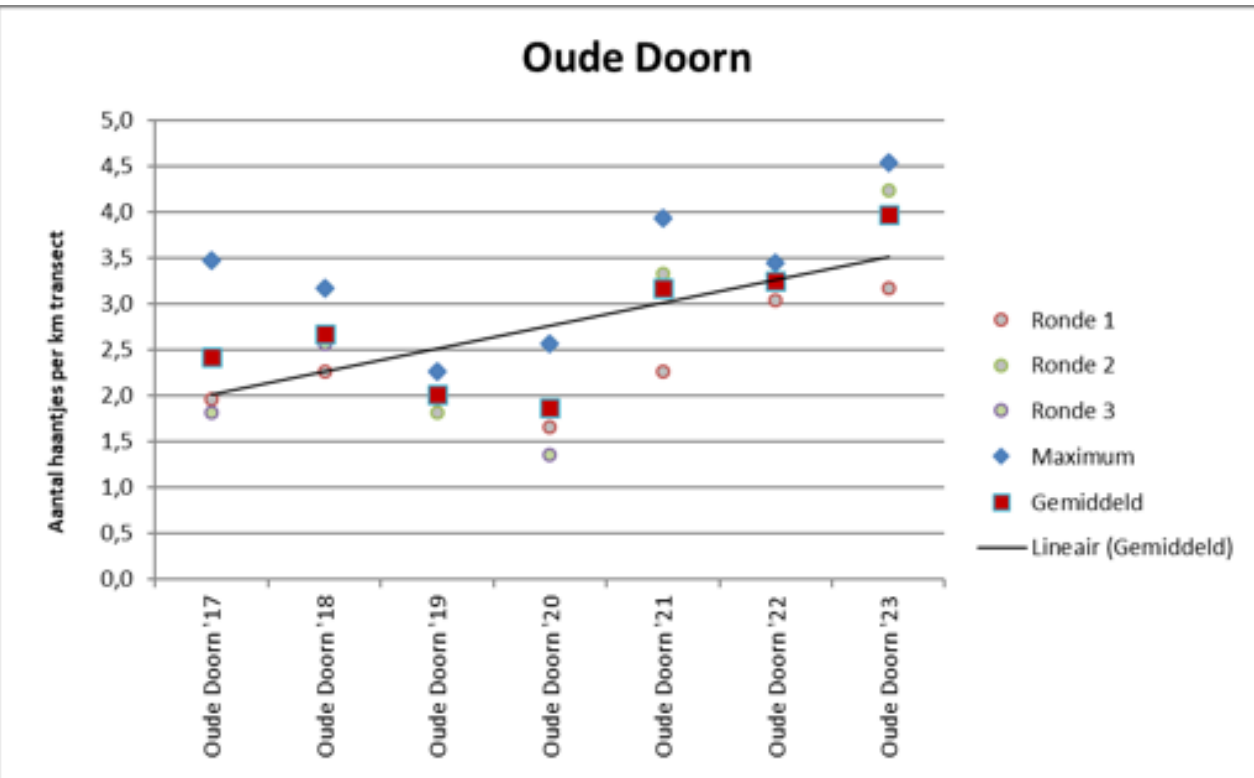
4500 – 5500 broedpaar. Brabant is kerngebied.

Vragen:

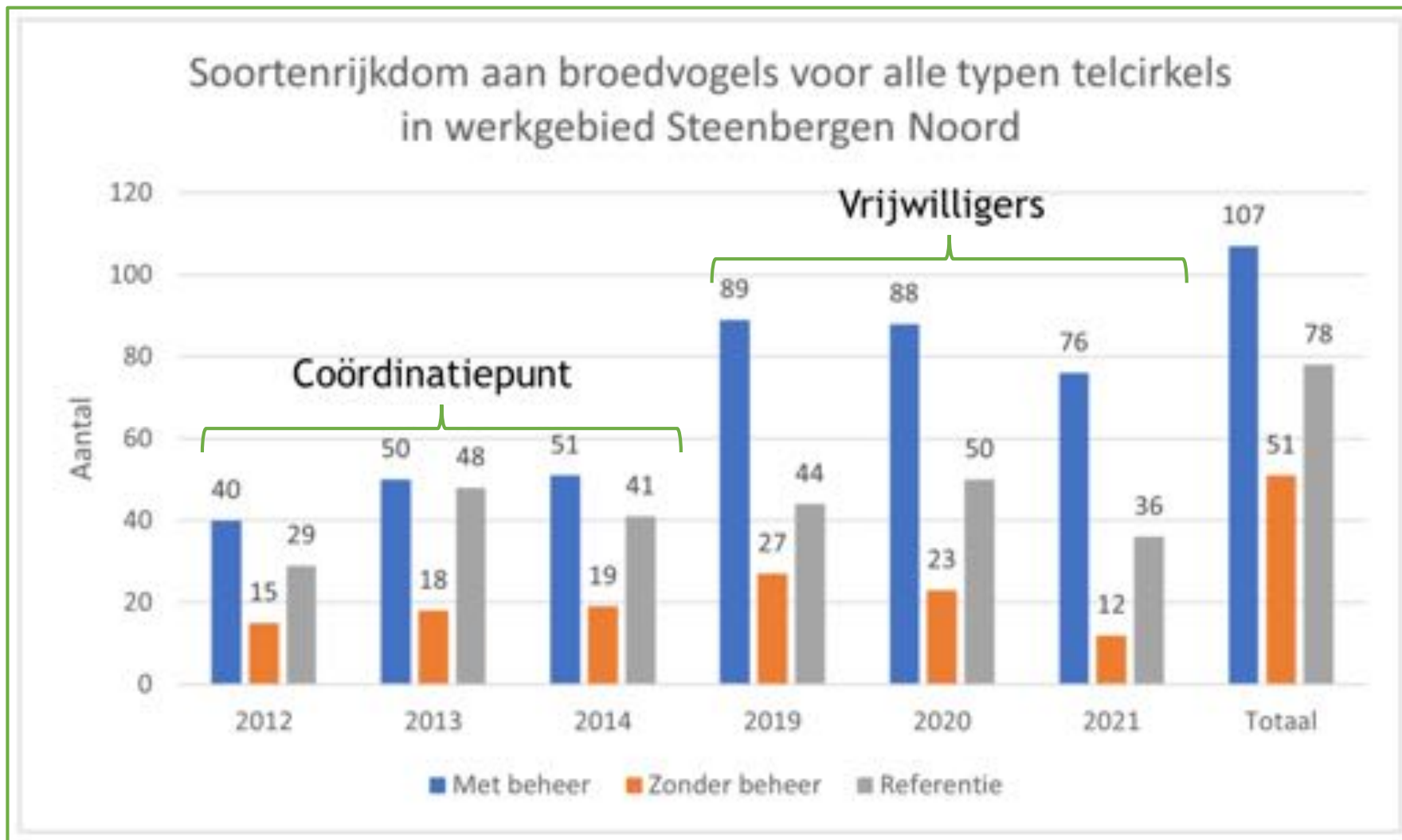
- Waar zitten ze nog?
- Hoeveel patrijzen zijn er in een gebied?
- Maken ze gebruik van maatregelen ANLb?
- Kunnen we het beheer verder optimaliseren?
- Hoe gaat het met de populatie door de jaren heen?

Voorbeeld:
Steenbergen

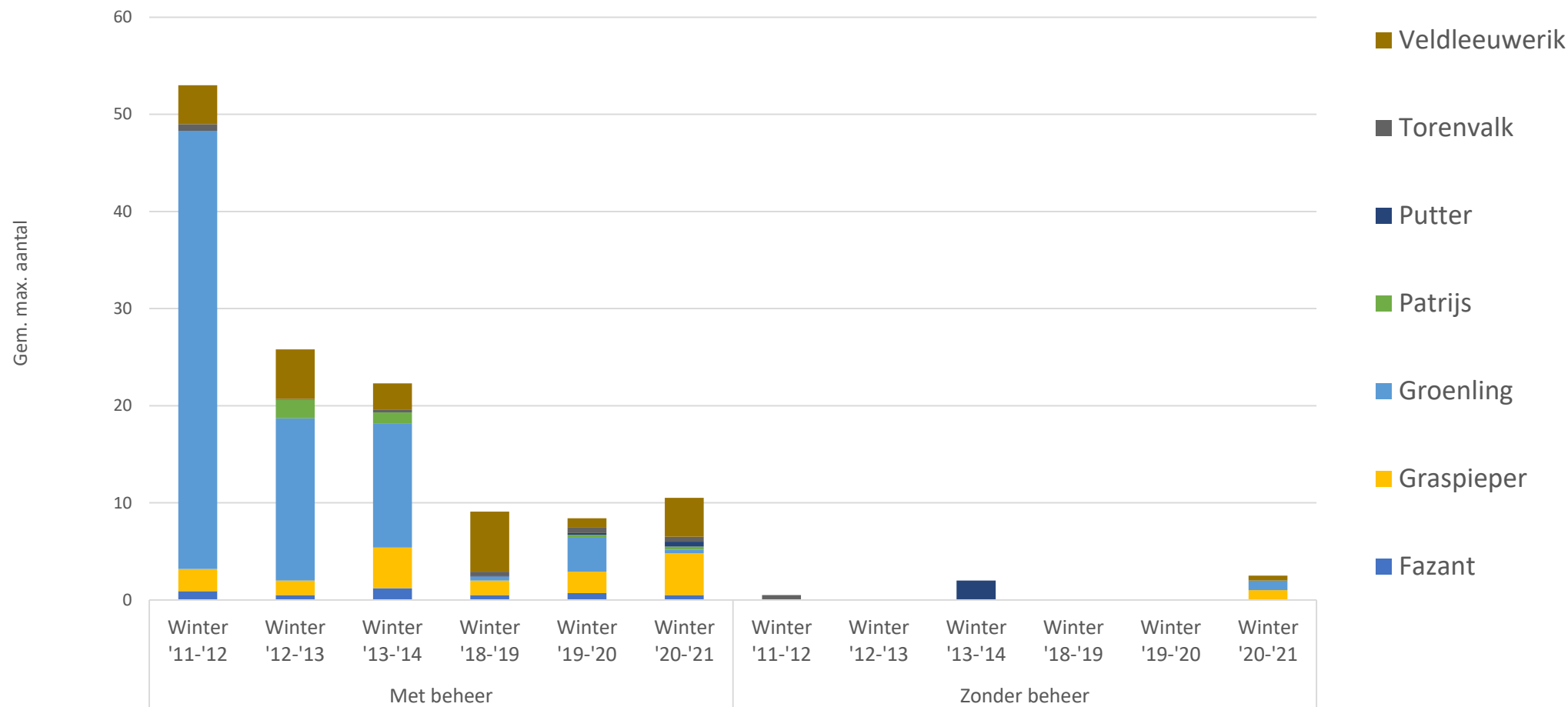
10 doelsoorten (broedseizoen)

Zonder vrijwilligers was er nauwelijks data geweest!

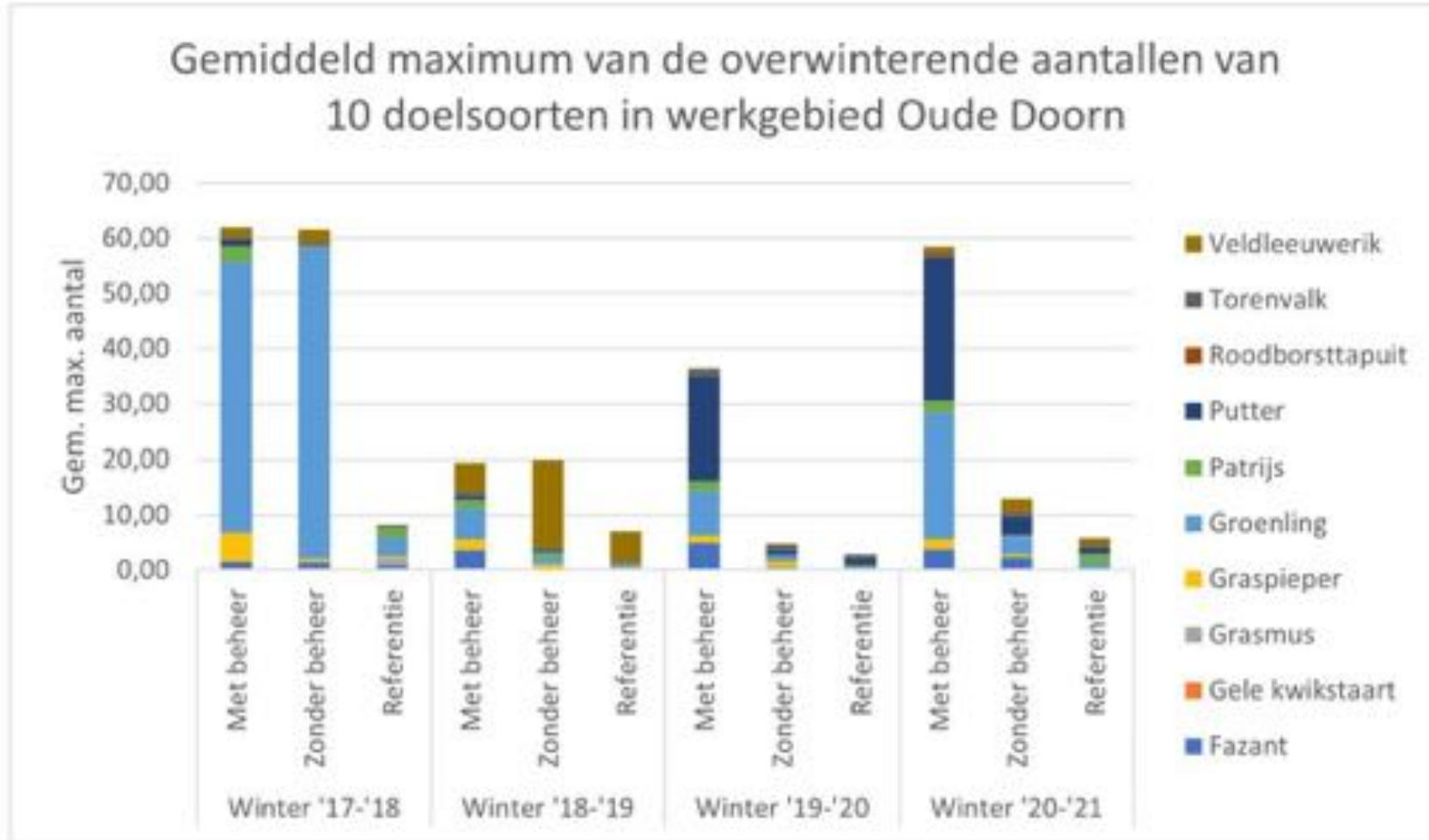
Voorbeeld: Steenbergen

Aantallen wintervogels (10 doelsoorten)

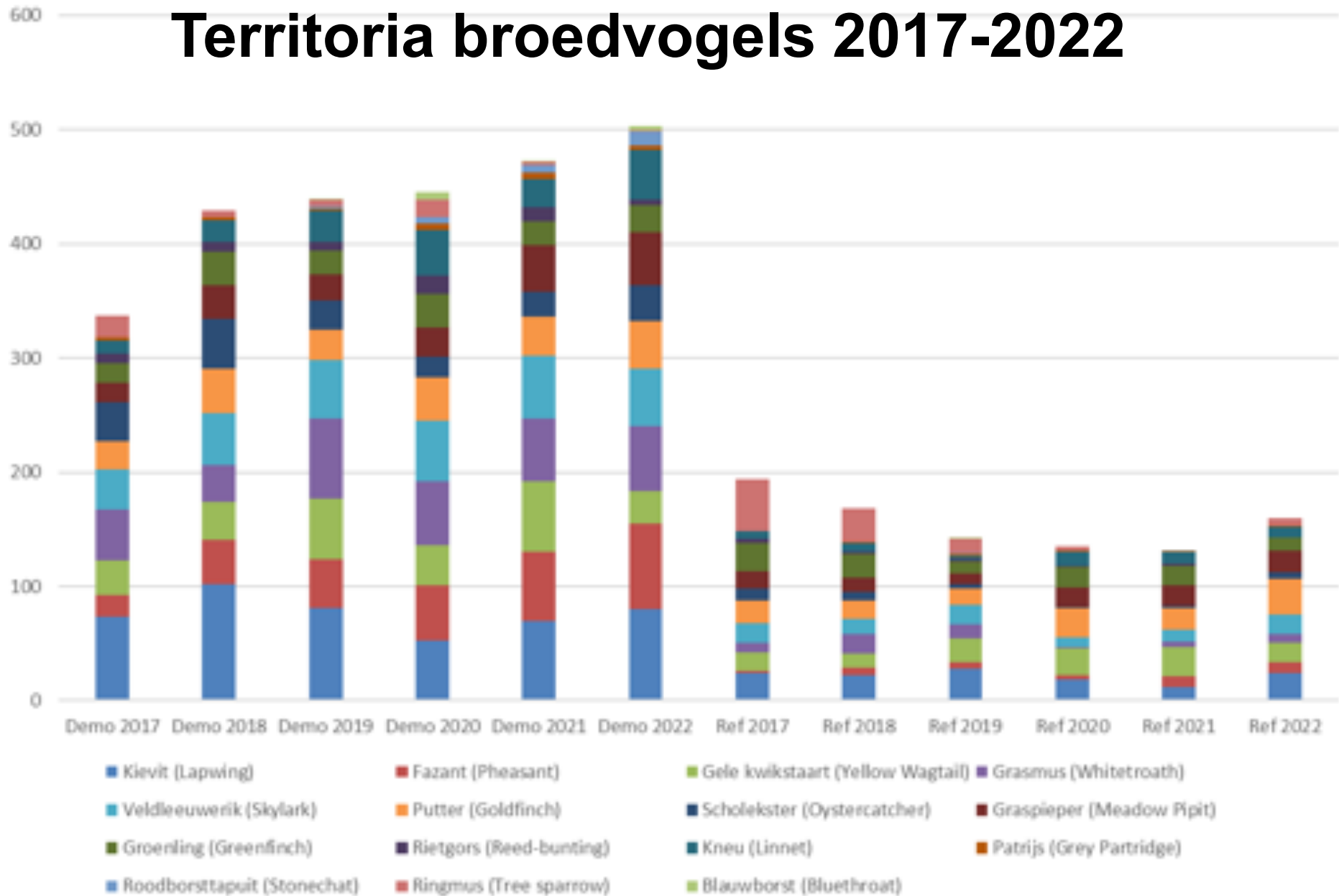

Zonder vrijwilligers was er nauwelijks data geweest!

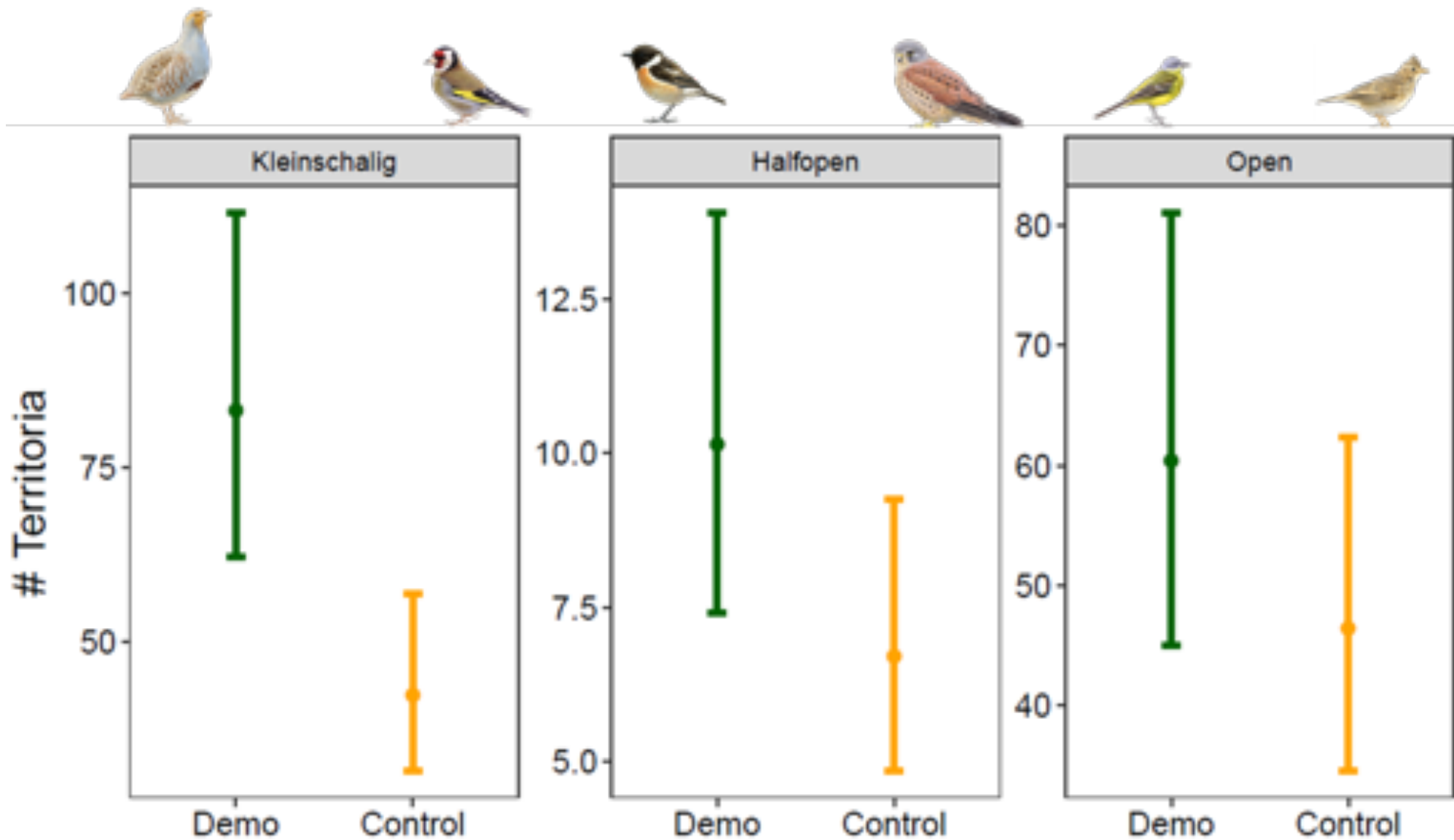
Overwinterende akkervogels

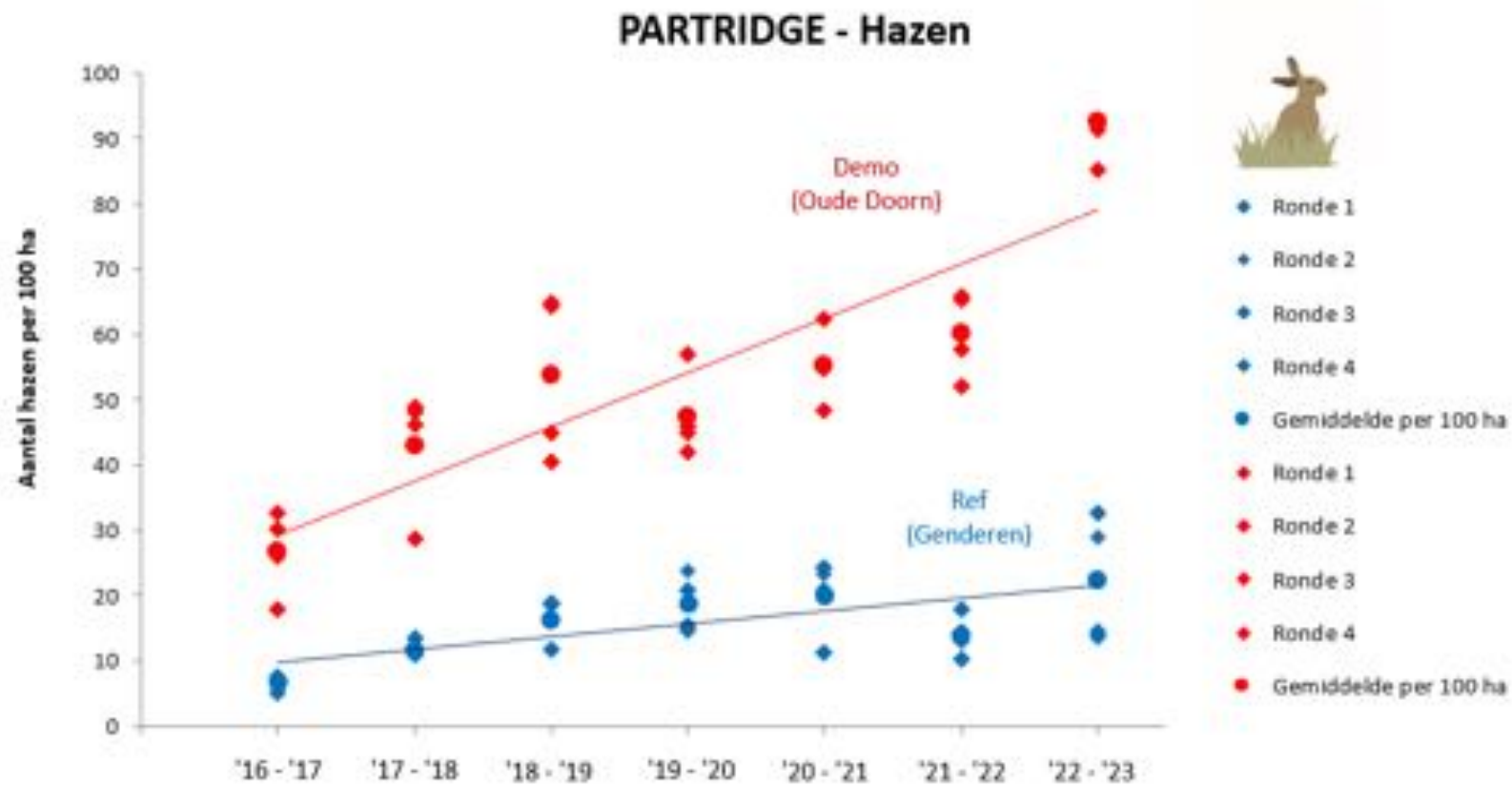
Territoria broedvogels 2017-2022

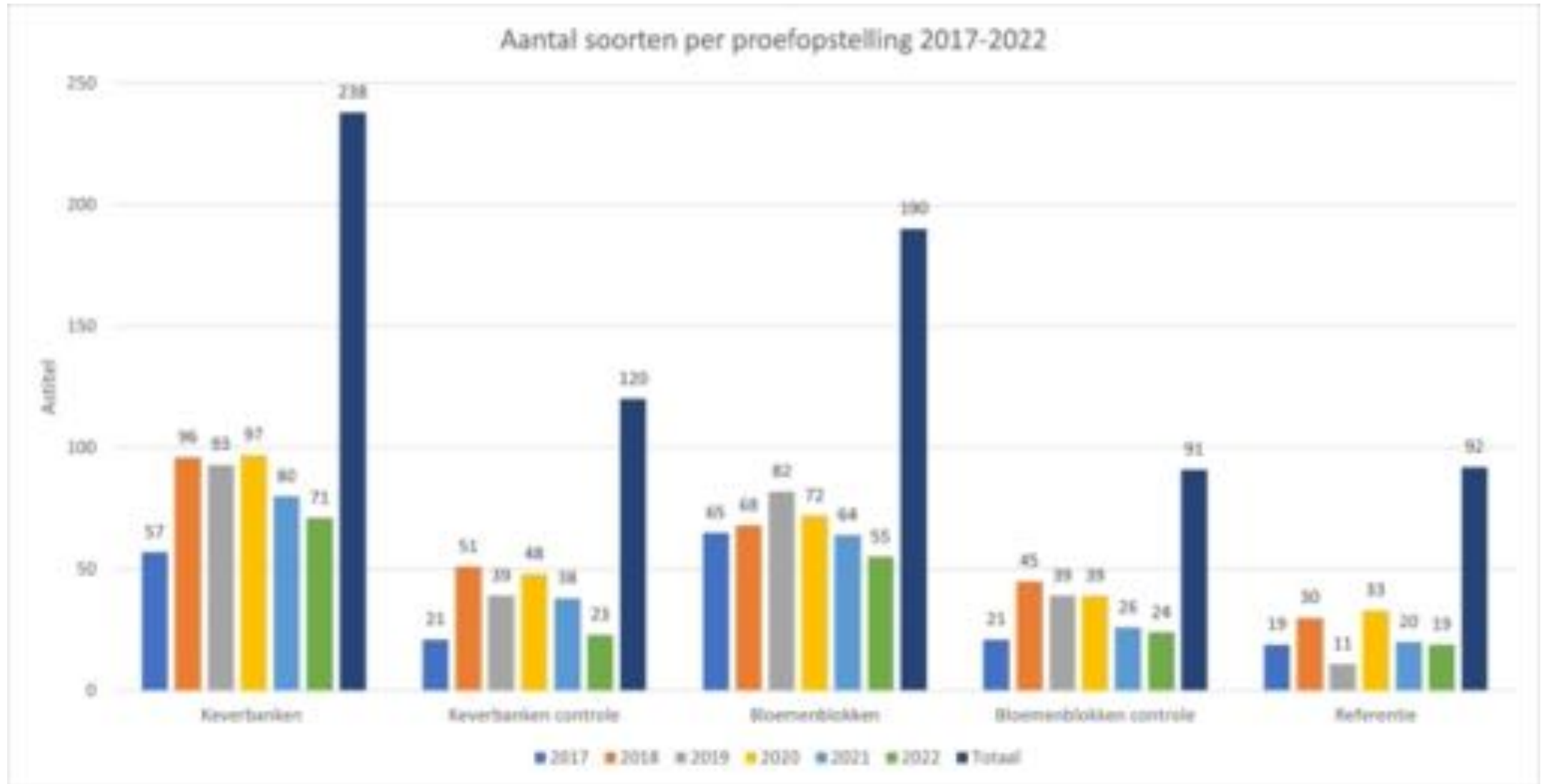
broedvogels

Resultaten hazentelling

Insectenmonitoring

Monitoring samengevat

- **Langjarige monitoring leidt tot beter beheer**
- **Behaalde resultaten kunnen beleid sturen**
- **Behaalde resultaten kunnen alarmklokken luiden of juist helpen successen te vieren**
- **Binding tussen agrariërs, vrijwilligers, terreinbeherende organisaties, waterschappen en gemeenten**

Geleerde lessen?

- Voor toename biodiversiteit maatregelen op **10% van het oppervlak**
- Winst te behalen in optimaal beheer van slootkantjes, bermen, overhoekjes, etc.
- Flexibiliteit in het beheer is een pré
- Huidig budget is nog ontoereikend
- Begeleiding van agrariërs door veldmedewerkers is belangrijk
- Monitoring is essentieel
- Betrek boeren, ANV's, WBE's, vrijwilligers, omwonenden, gemeenten, waterschap en provincie

Educatie en demonstratie

- Successen vieren en zichtbaar maken!
- Laten zien wat werkt aan elkaar, aan de omgeving en aan studenten
- Kennisuitwisseling met andere provincies/collectieven

Vragen?

